

NRO 14025 Örekilsälven med Kärnsjön - Munkedal, Bengtsfors, Dals Ed Område av riksintresse för naturvård **Områdesnummer:** NRO 14025 **Områdesnamn:** Örekilsälven med Kärnsjön **Kommun:** Munkedal, Bengtsfors, Dals Ed **Kartblad:** 09B NO, 09B NV, 09B SV, 08B NV **Area:** 8913 ha, varav 8254 ha land och 695 ha vatten **Naturgeografisk region:** 15 d Ljungheds- och kustskogsområdena längs svenska västkusten, 21a Sydvästra Sveriges kuperade barr- och lövskogslandskap **Kust/havsregion: - Regionindelning för sjöar och vattendrag:** Huvudavrinningsområde 110 Örekilsälven **Agrara kulturlandskapsregioner:** 8, Bohusläns och Dalslands odlingsbygder **Landskapsform:** Sprickdalslandskap, Relief i kvartära avlagringar **Riksvärde: Landskapstyp Naturtyp Vegetationstyp Arter Geologi** Älvdal Sjölandskap Vattendrag Fauna randmorän, ravin meander, kanjon Ädellövskog Flora Fauna Odlingslandskap Naturbetesmark Äng Flora Fauna

Värdeomdöme: Områdets natur- och landskapliga kvaliteter är mycket stora och komplexa. Av stort geologiskt intresse är sprickdalgången i sin helhet med förkastningsbranterna vid Kärnsjön. De mäktiga jordlagren framför allt söder om Kärnsjön, det imponerande meanderlandskapet norr om Kärnsjön samt kanjonbildningen och vattenfallet söder om Kärnsjön ger dalgången ytterligare geologiska kvaliteter av stor dignitet. Vid Gesäter finns ett av regionens mest storslagna ravinsystem. Den kalkgynnade brantfloran med ett flertal sällsynta arter visar också områdets botaniska särart. Örekilsälven, Hajumsälven och Munkedalsälven är viktiga lek- och uppväxtområden för ursprunglig lax och havsöring. Vattendragen har också stor artrikedom. I Örekilsälvens norra delar är det framför allt fråga om stationär öring. Vid Gesäter där Örekilsälven och Töftedalsälven flyter samman finns ett representativt odlingslandskap med lång kontinuitet och inslag av naturbetesmarker. Växtsamhällena är bitvis art- och individrika och bjuder bl. a. på flera orkidéarter. Vid Kvistrum, strax söder om Munkedal, samt längs med älven upp till Håby-Torp finns vidsträckt ädellövskog. Tack vare den rika jordmånen hittar man över stora ytor en lundflora med flera krävande arter. 53 **Huvudkriterier:** A, C, D **Stödskriterier:** Storlek, mångformighet, naturlighet, representativitet, raritet, nyckelområde, funktion, sårbarhet. **Förutsättningar för bevarande:** Fortsatt jordbruk med åkerbruk och naturvårdsinriktad betesdrift av naturbetesmarker, skötsel av landskapselement och gynnande av lövvegetation i trädbestånden. Fortsatt kalkning av vattensystemet. Områdets värden kan påverkas negativt av förorenande utsläpp, tippningar, muddringar, grävningar, dämningar och kulverteringar, vattenuttag, utsläpp av försurande ämnen, tillförsel av organiska gifter, tungmetallnedfall eller utsläpp, överfiske och skogsavverkning längs vattendraget. Utplantering av främmande laxstammar får inte ske. Framtida bebyggelse bör underordnas huvuddragen i det öppna och för exploatering känsliga landskapet. Lundbestånd, alridåer längs vattendrag etc bör skyddas från olämpliga avverkningar. Israndavlagringar och geologiskt intressanta erosionsfenomen bör skonas från täktverksamhet, schaktningar, tippningar och andra markarbeten eller exploatering. **Säkerställande och internationell status:** I området ingår naturreservaten Södra Harska och Gunnarsbo. Området berörs av Natura-2000 område (art- och habitatdirektivet). Markanvändningsplan för Munkedals kommun: Kommunens uppfattning är att Örekilsälvens dalgång är av riksintresse och är positiv till att det befintliga skyddet utvidgas till att även gälla området kring Kärnsjön. Däremot är kommunen negativ till säkerställande av området kring Hajumsälven söder om Hedekas. Länsstyrelsens mening som den framgår av naturvårdsplanen (objekt nr 2, 3, 8, 12 i Munkedals kommun) är att även Hajumsälvens dalgång bör säkerställas. Området berörs av riksintresse för kulturminnesvärden. **Områdets huvuddrag:** Örekilsälven har sitt ursprung i Madsjön på gränsen mellan Dals-Eds, Färgelanda och Bengtsfors kommuner. Via Hagemossen fortsätter älven ca 10 km norrut till Kårslätt där den tvärt böjer av mot SSV, en riktning som bibehålls tills älven mynnar i Saltkällefljorden. Området av riksintresse för naturvård har avgränsats från Kårslätt i norr till utloppet Gullmaren. Vid Kårslätt ändrar älven karaktär från att ha haft ett lugnt och rakt flöde till att bilda en fors ca 2 km lång. Därefter skär älven ner i ett

mäktigt lerlager och vid Lerbäck har ett ravinlandskap bildats. Älvfåran är här tämligen starkt meandrande. Via ett flackt område som utgörs av gammal sjöbotten meandrar sig Örekilsälven ned mot Gesäter där områdets mest storslagna ravinsystem utvecklats. Älven har på flera punkter nått erosionsbasen i form av fast berg och bildar därför flera långsträckta sel med forssträckor emellan. Ravinkanterna är flikiga och skarpt nedskurna i den avsatta sedimentplatån. Landskapet är till största delen betat. Dalgångens gräns mot sydost är i den södra delen mycket markerad genom den 40-50 m höga skogbevuxna brant som älven hela tiden följer. Örekilsälven försörjes till största delen av mossmarker, vilket medför att vattenföringen under torrare perioder minskar kraftigt. Örekilsälven är lek- och uppväxtområde för öring och uppströms Kärnsjön potentiellt lek- och uppväxtområde för lax. Örekilsälvens laxstam är genetiskt ursprunglig och bedöms ha mycket stort skyddsvärde med få motsvarigheter i landet. Området har främst p g a sin tillgänglighet och storlek stor betydelse för fritidsfisket. Vegetationen i själva älvfåran är likartad inom hela området. Sjösäv, kranssvalting, stor igelknopp samt gul näckros hör till de vanligaste arterna. En bård av gråal följer älvkanten. Kärnsjön har en mycket rik fiskfauna. I norr domineras den omgivande vegetationen av blåbärsgranskog. Avgränsningen åt öster är mycket markerad genom branter. Där betningen upphör i ravinlandskapet växer en yppig örtvegetation vilken avlöses av en slyvegetation av gråal som inom 54 vissa delar utvecklats till en gråalskog. Mindre områden med rikare vegetation finns spridda längs dalgången. De utgörs ofta av västvända branter med lövskog av framförallt asp, hassel och gråal samt med ett relativt rikt fålskikt. Inom ett par mindre områden (vid Gesäter och Stugan) är berggrunden lättvittrad och har tillsammans med det gynnsamma västläget gett upphov till en rik torrängsflora. Här växer bl a rikligt med berglök som här har ett av sina huvudutbredningsområden. Gesäterområdet i västra Dalsland ligger i älvdalar med ravinsystem .I flertalet av ravinerna finns naturliga betesmarker.

Anmärkningar: -

Referenser: Alenäs, I. 1975: Naturvårdsinventering av Örekilsälvens dalgång (i koncept). Länsstyrelsen. Alenäs, I., Hartelius, R. & Olsson, C. 1975: Naturvårdsinventering av Örekilsälvens dalgång. Andersson, P. A. 1976: Örekilsälvens dalgång - en naturinventering. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1976:4. Bergquist, B. 1996: Särskilt skyddsvärda vattenområden med hänsyn till fiske, friluftsliv och förekomst av skyddsvärda fiskarter/stammar. Dals-Eds kommun. 1977. Kommunöversikt. Ericson, U., Medin, M. 1994: Bottenfaunan i Bohuslänska vattendrag. Länsstyrelsen 1994:7. Göteborg. Eriksson, H. & Norin, J. 1975: Ravinlandskapet i Gesäter. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1975:1 Fellows-Johansson, J. 1984: Örekilsälven, Kärnsjön. Landskap och processer. Länsstyrelsen, rapport 1986:4. Fiskeriverket, beslut 1988-04-11 rörande Områden av riksintressen för yrkesfisket, områden av särskilt intresse för fritidsfisket samt områden av särskilt intresse avseende arter och stammar av fisk. Fiskeristyrelsen 1984: Bevarande av de svenska fiskbeståndens genetiska resurser. Harlén, A. & Höglind, K. 1996. Förslag till samordnat miljöövervakningsprogram för riksintressanta sjöar och vattendrag i Göteborgs och Bohus län. Larsson, A & Finsberg, M. 1997: Inventering av ädellövskog. Munkedals kommun. Länsstyrelsen, rapport 1997:9. Lundahl, B. 1984-86. Lövskogsinventering. Dals-Eds kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1988:3. Länsstyrelsen 1976: Natur i Älvsborgs län. s 237-238. Länsstyrelsen 1979: Natur i Göteborgs och Bohus län. Länsstyrelsen 1994: Värdefulla odlingslandskap i Älvsborgs län. Länsstyrelsen i Älvsborgs län 1994:5. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1995: Vatten i Göteborgs och Bohuslän Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län 1997: Inventering av naturgrus i Göteborgs och Bohus län Munkedals kommun 1984: Kommunomfattande markanvändningsplan. Naturvårdsverket 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm. Nilsson, S. 1959: I Kvistrumsdalen och kring Kärnsjön. Ur Natur i Bohuslän.